

De overeenkomst tussen 1965 en 2001 is het totaal aantal runderen. In beide jaren waren er 3,8 miljoen van in ons land. Verschillen tussen beide jaartallen zijn er ook. De melkproductie en de schaalvergroting nemen toe en de beweiding neemt af. De schaalvergroting zorgt voor een continue vraag naar nieuwbouw.

Rundveehouderij vraagt continu om nieuwbouw

De schaalvergroting zorgt voor een continue vraag naar nieuwbouw

De MKZ in 2001 is vooral lokaal van invloed geweest op de omvang van de veestapel. Voor Nederland als geheel was de invloed beperkt tot het imago van de rundveehouderij. Rundvlees, kip en vis beoordelen consumenten het meest positief. Dit blijkt uit een imago-onderzoek van de PVE naar het imago van acht vers vleessoorten en twee concurrerende producten. Onder de BSE-crisis heeft het verbruik van rundvlees niet geleden. Het hoofdelijk verbruik van rundvlees ligt op 18 kilo per jaar. En dat is al jarenlang stabiel.

MELKKOEIEN

De rundveestapel is in de laatste decennia afgenomen. Dat is niet het gevolg van een gebrek aan concurrentiekracht, maar hangt direct samen met de invoering van de melkquotering in 1984. De melkproductie per dier is sindsdien blijven stijgen, waardoor er steeds minder koeien nodig waren om het vastgestelde quotum vol te melken. De melkproductie per koe neemt nog steeds toe door fokkerij,

selectie en optimalisering van het management. Een deel van de vrijgekomen productiecapaciteit is gebruikt voor het houden van vleesvee, maar per saldo was er toch sprake van een behoorlijke afname van de rundveestapel. In 1999 bedroeg het aantal runderen in Nederland nog 4,3 miljoen stuks. Drie jaar later zijn dat er nog 3,8 miljoen stuks en dat zijn er net zoveel als in 1965. Het aantal melkkoeien nam af van 1,7 miljoen in 1965 tot 1,5 in 2002. In Nederland zijn ruim 41.000 bedrijven met rundvee. Ruim 26.000 bedrijven houden melkvee.

Op de overige bedrijven worden vleeskalveren, zoogkoeien en vleesstieren gehouden. De oppervlakte grasland en voedergrassen per bedrijf bedraagt ruim dertig ha. Van de rundveehouderij is de melkveesector verreweg het belangrijkste onderdeel. Deze sector neemt een kleine 20 % van de totale landbouwproductie voor zijn rekening, op ongeveer de helft van de beschikbare hoeveelheid landbouwgrond.

EXTENSIEVER

Een doorsnee gespecialiseerd melkveebedrijf is in de laatste tien jaar groter en extensiever geworden. Het gemiddeld aantal melkkoeien is het snelst gegroeid in provincies met een lage veebezetting. Het gemiddeld aantal dieren per bedrijf nam toe tot vijftig in 1999. De verwachting is dat de opschaling nog verder gaat en dat 100 koeien de norm voor 2010 zal zijn. Voor de bouwsector betekent dit minder bedrijven, maar wel continue nieuwbouwbehoefte.

Friesland, Overijssel, Gelderland en Noord-Brabant zijn de provincies waar de meeste koeien zijn.

BUITENLAND

De totale Europese rundveestapel bedroeg in 2002 ruim 81 miljoen

	1980	1985	1995	2000	2002
Aantal runderen	5 226	5 248	4 654	4 070	3 858
Bedrijven met runderen	108	77	56	46	Obk**
Aantal melkkoeien	2 356	2 367	1 708	1 504	1 496
Bedrijven met melkkoeien	67	58	37	29	Obk
Vleeskalveren	582	690	669	783	713
Vleesrundvee	336	388	687	448	Obk
Bedrijven met vleesrundvee	2,8	2,7	2,3	2,9	Obk
* bedrijven en dieren x 1000 ** Obk is onbekend					Bron: CBS Landbouwtelling

Omvang van de rundveestapel

In Nederland houden ruim 26 duizend bedrijven melkvee

Ongeveer 90 % van alle koeien lopen op roosters

Frankrijk	Duitsland	VK	Italië	Ierland	Nederland	België
20.460,3 *	13.994,0	10.429,3	7.245,5	7.185,0	3.858,0	2.892,9
-2,6 % **	-3,7 %	-1,6 %	0,7 %	-1,1 %	- 6,0 %	- 4,8 %

* Samenstelling rundveestapel (in 1.000 stuks) mei/juni 2002
 ** Procentuele verandering t.o.v. dezelfde periode in 2001

Bron: Eurostat

Omvang van de rundveestapel buitenland

dieren. Daarvan zijn er in Nederland 3.8 miljoen stuks. In vergelijking met het jaar daarvoor is dat procentueel een verlies van 6,0 procent. Nederland is met deze achteruitgang koploper. België tekende een verlies van 4,8 procent.

KALVERSECTOR

Binnen de rundveehouderij is de kalversector een kleine groep. In 1990 waren er bijna 2.300 bedrijven met in totaal 600.000 vleeskalveren. In 1999 zijn dat inmiddels 2.600 bedrijven met 750.000 vleeskalveren. Bij de CBS landbouwtelling van 2001 zijn er ruim 3.100 bedrijven die 710.000 vleeskalveren houden, waarvan ruim tachtig procent in groepshuisvesting. In 2007 moeten alle dieren in groepshuisvesting verblijven. Dat betekent dat een grote groep kalverhouders nieuwe stallen gaan bouwen of renoveren.

BIOLOGISCHE SECTOR

De omvang van de biologische sector neemt toe. Het aandeel biologische bedrijven steeg van minder dan 1 % in 1998 tot bijna 2 % in 2002. In 1998 bedroeg het totaal aantal rundveebedrijven 323, in 1999 373 biologische bedrijven. Dat waren er twee jaar geleden 466. Vorig jaar liep het aantal omgeschakelde bedrijven op naar 750.

BEWEIDING LOOPT TERUG

Er is een duidelijke trend naar minder beweiden in uren per dag en in dagen per jaar. In 2002 lopen de koeien gemiddeld viereneenhalve week minder buiten dan in 1997. Ook is het aantal bedrijven dat in de zomermaanden juli en augustus dag en nacht beweidt teruggegaan: van 63 % in 1997 tot 40 % in 2002. De trend naar minder beweiding en permanent opstallen is in belangrijke mate ingegeven door schaalvergroting, economische motieven en de mineralen-systematiek. Op een melkveebedrijf waar de koeien permanent op stal staan, is de ammoniakemissie uit de stal derhalve hoger dan op een melkveebedrijf met weidegang. De effecten van beweiding op de ammoniakemissie zijn aanzienlijk.

Vergeleken met permanent opstallen is de jaarrond stalemissie bij beperkt en onbeperkt weiden 15 respectievelijk 30 % lager. Via de eiwitbalans in voeding is de ammoniakemissie sterk te beïnvloeden. Bij praktijkcentrum Nij Bosma Zathe loopt een onderzoek naar automatisch melken en weidegang.

VLOEREN

Het accent is de afgelopen jaren verschoven van milieu naar dierenwelzijn. Dit heeft consequenties voor de huis-

vesting van het melkvee. Droge vloeren komen de klauwgezondheid ten goede en gebleken is dat bij weidegang de klauw herstelt. De aandacht voor een emissiearme vloer is inmiddels verlegd naar een goed beloopbare vloer. De gebruikte materialen zijn te hard, het loopoppervlak is vaak nat en te glad, vooral bij emissiearme vloeren. Met een mestschuif is de klauwgezondheid beter, omdat het oppervlak droger is. De afgelopen jaren kwamen veel nieuwe vloeren op de markt, waarbij het accent ligt op beloopbaarheid. Enkelen zijn de geprofileerde vloeren vanuit de prefab industrie en in het werk gestorte vloeren van Agriprint. Nieuwe producten als rubber en kurk worden eveneens toegepast in de onderzoeksstallen. Op het nog te bouwen Aspectenbedrijf van de Waiboerhoeve in Lelystad vindt volgend jaar onderzoek plaats naar roostervloeren met rubber en profilering. Verder gaat onderzoek plaatsvinden bij ligplaatsen om deze comfortabeler te maken. (zie ook bladzijde 4 en 5)

Bronnen

PVE, Biofoon, CBS, LTO. Met dank aan Hendrik Jan van Dooren, Praktijkonderzoek van de Animal Sciences Group, Lelystad, cluster Huisvesting en techniek makers

M. van Seggelen,
Nieuwe Koeien Bladenmakers